

X629.015

Г-42

проф. М. Гершоноу

ЗЕМЕЛЬНИЙ СУД

ПІДРУЧНИК
ДЛЯ ЮРИДИЧНИХ КУРСІВ
ТА САМООСВІТИ

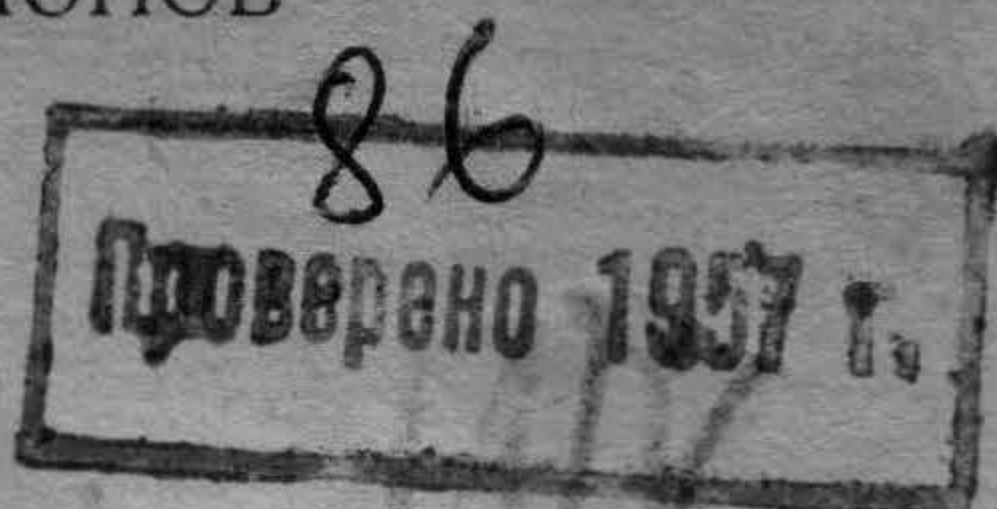
Рад. Буд.

ЮРИДИЧНЕ ВИДАВНИЦТВО
НАРКОМЮСТУ В.С.Р.Р.

342.9/42.74

Проф. М. ГЕРШОНОВ

2-42-3.с.

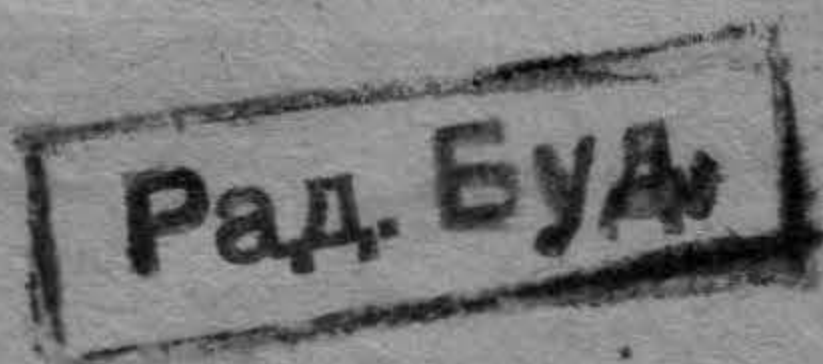
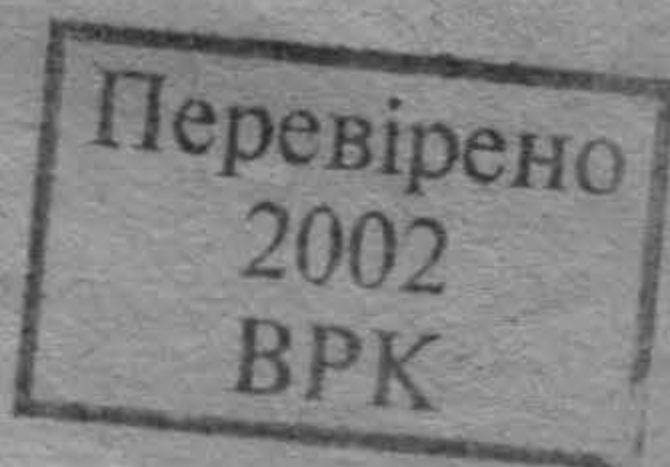
ЗЕМЕЛЬНИЙ СУД

ПІДРУЧНИК
ДЛЯ ЮРИДИЧНИХ КУРСІВ
ТА САМООСВІТИ

ДРУГЕ ПЕРЕРОБЛЕНЕ ВИДАННЯ

ФУНДАМЕНТАЛЬНА
БІБЛІОТЕКА

За редакцією Д. КАПЛАНА

ЮРИДИЧНЕ ВИДАВНИЦТВО
НАРКОМЮСТУ УСРР
ХАРКІВ — 1928

Бібліографічний опис та шифри
для бібліотечних каталогів на цю
книгу надруковано в «Літописі Укра-
їнського Друку» та «Картковому
репертуарі» Української Книжко-
вої Палати.

З М І С Т.

	Стор.
Від автора	3
Вступ	5
I. Шляхи розвитку органів розв'язання земельних спорів	
§ 1. Закон з 13 вересня 1922 року	7
§ 2. Земельний Кодекс УСРР, ред. 1922 р.	8
§ 3. Закон з 16 вересня 1925 р.	10
§ 4. Закон з 27 липня 1927 р.	14
II. Призначення органів розв'язання земельних спорів та їхній правний зміст	19
III. Організація установ для розв'язання земельних спорів	22
IV. Підлеглість земельних спорів сільським радам, районним та округовим судово-земельним комісіям	24
V. Закони та розпорядження, що ними керуються органи розв'язання земельних спорів	27
VI. Порядок розв'язання земельних спорів	
§ 1. Відставлення складу судово-земельної комісії	30
§ 2. Судові реченці. Порядок їх вираховування	31
§ 3. Судові збори та звільнення від цих зборів	33
§ 4. Сторони в процесі	39
§ 5. Участь де-кількох позивачів і зацікавлених	45
§ 6. Треті особи	45
§ 7. Представництво сторін	47
§ 8. Закладання позову	50
§ 9. Розпорядження урядової особи, що приймає позовні заяви, та підготовка справи	51
§ 10. Забезпечення позову	52
§ 11. Доповідач судово-земельної справи	54
§ 12. Розв'язання попередніх побічних питань. Побічні ухвали	56
§ 13. Виклик до розгляду земельного спору. Вручення повісток. Виклик особи, коли невідомо місце її перебування	58
§ 14. З'ясування з'явлення сторін і наслідки їх нез'явлення. Нез'явлення свідків та експертів	60
§ 15. Докази. Розподіл доказів поміж сторонами	62
§ 16. Викази свідків	63
§ 17. Листовні докази	65
§ 18. Огляд на місці та експертиза	69
§ 19. Участь прокуратури в розв'язанні земельних спорів	70
§ 20. Зупинення судово-земельного переведення	72
§ 21. Заборона приймати справи що-до землевпоряджуваної площі	74
§ 22. Судове засідання. Пояснення сторін	75
§ 23. Присуд, ухвала та постанова	76

II

§ 24.	Додаткові присуди та тлумачення присудів і постанов	79
§ 25.	Розв'язання судово-земельними комісіями спорів, що виникають у зв'язку з землевпорядженням	81
§ 26.	Попереднє виконання присудів і постанов. Зупинення виконання присудів і постанов, що набули правової сили	83
§ 27.	Позавічні присуди та відклики	85
§ 28.	Оскарження присудів і постанов	86
§ 29.	Побічні скарги	93
§ 30.	Відновлення речення на оскарження присудів, ухвал і постанов	94
§ 31.	Перегляд присудів, ухвал і постанов порядком вищої контролі	95
§ 32.	Виконання присудів, ухвал і постанов	99
§ 33.	Діловодство та відчитність органів розв'язання земельних спорів. Протоколи судових засідань судземкомісій	103

ДРУКАРСЬКІ ПОМИЛКИ:

Стор.	Рядок	Надруковано:	Має бути:
11	38	28/XII — 1923 р.	28/XI — 1923 р.
27	21	керують	керуються
45	20	належности	наявности
48	40	розділу 11	розділу II
74	31	затаювання	загаювання
87	32	арт. 219	арт. 221
93	16	§ 25	§ 26

ВІД АВТОРА.

Книжку „Земельний Суд“ надрукувало І-м виданням 1925 р. кол. Київське Губземуправління.

Вже після друку книжки було видано закон 16 вересня 1925 року, а потім, скасовуючи його, — постанову ВУЦВК і РНК УСРР з 27 липня 1927 року „Про зміну й доповнення Земельного Кодексу УСРР“. За цим останнім законом велику кількість земельних спорів доручено розв'язувати низовим органам радянської влади — сільським радам. У зв'язку з цим, а також у зв'язку з яскравим визначенням ролі Особливої Колегії Вищої Контролі в земельних спорах, як вищого органу судового регулювання земельних відносин, вдосконалено й самий порядок розв'язання земельних спорів.

Отже, складаючи й підготовляючи до друку друге видання своєї книжки, автор корінним чином її переробив, аби вона могла задовольняти навчальні потреби слухачів курсів і шкільних закладів, що вивчають земельне право та судово-земельний процес, а також, аби нею могли користуватись в своїй практичній роботі відповідні державні органи.

Юридичну термінологію та назви установ в книжці вживається за офіційними виданнями Зем. Код. та Цив. Проц. Код. УСРР.

Квітень 1928 р.

М. Гершонов.

ВСТУП.

Під загальною назвою „Земельний Суд“ ми розуміємо органи розв'язання земельних спорів. Самий цей термін „Земельний Суд“ не цілком охоплює поняття цих органів, бо сільські ради своїм призначенням, організацією та способом чинності цілком відрізняються від судових установ; що-ж до судово-земельних комісій та Особливої Колегії Вищої Контролю в земельних спорах, то, хоч вони наближаються до судових установ способом здійснення своїх функцій, але мають досить своєрідну організацію та працюють зовсім в інших умовах, ніж судові установи (докладно див. відрізок III „Призначення органів розв'язання земельних спорів та їхній правовий зміст“). Отже, назву „Земельний Суд“ залишено, як звичайний термін, але до нього вкладемо зовсім інший зміст, ніж той, що звичайно зв'язується з поняттям „суд“, судова установа.

Потреба організації особливих установ для розв'язання земельних спорів виникла тоді, коли здійснено було гасло Жовтневої революції про остаточну ліквідацію поміщицького землеволодіння та старого земельного ладу в країні, що базувався на праві приватної власності.

Утворення нового земельного ладу, що базується виключно на державній власності на землю та на трудовому користуванні землею, що взагалі метою своєю має розвиток продукційних сил в інтересах трудящих, — цілком зрозуміло — мусило поставити й питання про порядок розв'язання земельних спорів, цеб-то про спори, що виникають з початку — підчас розподілу кол. нетрудових земель, і надалі — підчас та з приводу використання наданої в трудове користування державної землі.

Зазначені особливості змісту земельних спорів та безпосередня зацікавленість держави, як виключного власника землі, в структурі органів розв'язання земельних спорів обґрунтовали й неодмінну своєрідність органів розв'язання земельних спорів.

Вже в перший період після Жовтневої революції, коли переводили розподіл кол. нетрудових маєтків серед трудової людності, було зроблено першу спробу утворити особливі органи розв'язання земельних спорів. Так, обіжником Народнього Комісаріату Юстиції та Народнього Комісаріату Земельних Справ з 17 серпня 1920 р. „Про розмежування компетенції народніх судів і земвідділів у справах і спорах, що виникають з земельних стосунків“ („Сборник декретов, положений, инструкцій, циркулярів по земельному вопросу на Украине с 1 января

1920 г. по 1 августа 1920 г.". вид. НКЮ 1920 р.) встановлено такий порядок: а) всі спірні справи, що виникають підчас землевпорядження та зв'язані з його суттю, розв'язують земельні відділи; б) всі інші спори, що виникають в існуючих вже трудових господарствах, що залишаються за непорушні підчас землевпорядження, розв'язують народні суди. На підставі зазначеного обіжника в де-яких місцях було утворено особливі земельно-судові комісії (наприклад, на Київщині, за „Наказом та інструкцією губерніяльній, повітовим та волосним земельно-судовим комісіям Київщини“ з 3 вересня 1920 року — „Збірник наказів, розпоряджень та інструкцій по Київському Губземвідділу“ 1920 р., вип. II).

За обіжником НКЗС з 25 серпня 1921 року утворено при народніх судах і при радах народніх суддів особливі земельні колегії, що мали своїм завданням розв'язувати земельні спори. Склад цих особливих колегій був такий, що він відбивав на собі де-який вплив земельних органів: голова—народній суддя, а члени представник земельного відділу та член КНС. Але: а) повне організаційне ув'язання цих органів вирішення земельних спорів з загальними органами юстиції і відрив їх від органів земельних; б) паралельне існування двох видів органів розв'язання земельних спорів—особливих земельних колегій при нарсудах для розв'язання спорів про право на землекористування та звичайних земельних органів, що в своїх землевпорядчо-технічних колегіях розв'язували спори, що виникали та зв'язані з землевпорядженням—заважали правильному функціонуванню цих органів.

Постанова V Всеукраїнського З'їзду Рад з 2 березня 1921 р. „Про закріплення землекористування“, що, по-перше, висунула питання про сталість землекористування, поставила в чергу дня і питання про утворення певних органів розв'язання земельних спорів. Але цілком реально це питання було поставлено лише після видання основного закону про трудове землекористування з 27 травня 1922 року (Зб. Уз. УСРР 1922 р., № 26, арт. 388). 13 вересня 1922 року було видано постанову ВУЦВК „Про порядок розв'язання земельних спорів“ (Зб. Уз. УСРР 1922 р. № 42, арт. 604). Це положення так і починається: „В додаток до постанови Всеукраїнського Центрального Виконавчого Комітету та Ради Народніх Комісарів з 27 травня 1922 року „Про трудове землекористування“ та з метою забезпечити сталість земельних відносин...“

Але і утворені за постановою з 13 вересня 1922 року органи розв'язання земельних спорів не один ще раз було змінено. Потреба цих змін цілком підставно обґрунтовалася змінами основного змісту земельної роботи того чи іншого періоду в зв'язку з загальним розвитком, ускладненням та загостренням земельних відносин з одного боку та із значним поширенням та поглибленням з другого господарчої роботи в справі відновлення та соціалістичної перебудови сільсько-господарчого виробництва.

I. ШЛЯХИ РОЗВИТКУ ОРГАНІВ РОЗВ'ЯЗАННЯ ЗЕМЕЛЬНИХ СПОРІВ УСРР.

§ 1. Закон з 13 вересня 1922 року.

З наведеного у вступі ми бачили, що саму думку про організацію окремих органів земельних спорів, як стійких установ, висунуто тільки після видання закону про трудове землекористування з 27 травня 1922 року (Зб. Уз. УСРР 1922 р. № 26, арт. 388). Здійснено цю думку, по-перше, на терені України за постановою ВУЦВК з 13 вересня 1922 року „Про порядок розв'язання земельних спорів“ (Зб. Уз. УСРР 1922 р., № 42, арт. 604). За арт. 1 цієї постанови, „для розв'язання спорів в земельних справах утворено земельні комісії — волосні, повітові та губерніяльні“.

За арт. 4 утворено волосні земельні комісії при волвиконкомах в складі — голови із числа членів волвиконкому, за його призначенням та 2-х членів: обраного на з'їзді рад волости та представника волосного комітету незаможних селян. До кожного з членів волосної земельної комісії обирається кандидат. Увесь склад волземкомісії затверджує повітовий виконавчий комітет.

За арт. арт. 5 і 6 утворюється повітову та губерніяльну земельні комісії при відповідних земельних органах в складі голови та двох членів — завідувача п/відділу землевпорядження та народнього судді. Увесь склад повітової чи губерніяльної земельної комісії затверджує відповідний виконавчий комітет.

Встановивши спеціальні органи для розв'язання земельних спорів — земельні комісії та ув'язавши головні з них — повітові й губерніяльні земельні комісії — з відповідними земельними органами, закон з 13 вересня 1922 року в арт. 3 забороняє всім іншим місцевим органам Республіки розглядати земельні спори, втручатись до розв'язання їх земельними комісіями, зупиняти виконання присудів земельних комісій та змінювати чи касувати ухвалені ними постанови. Арт. 7 надає всім членам земельних комісій, підчас виконання ними службових обов'язків, особисті права народніх суддів.

За арт. 15 вищу контролю в земельних спорах і розгляд касскарг на присуди губземкомісій здійснює Особлива Колегія Вищої Контролі в земельних спорах у складі 3-х осіб: голову і

одного члена призначає Президія ВУЦВК на подання Наркомземсправ, а другого члена — на подання Наркомюсту.

Арт. арт. 8 — 10 встановили підлеглість справ земкомісіям:

Волосна земельна комісія мала розв'язувати в межах волости: а) спори, що виникають підчас міжселищного та середселищного землепорядження і б) спори про право на землю в межах волости поодиноких осіб або господарств (дворів) та земельних громад. Повітова комісія розв'язувала: а) як перша інстанція — земельні спори, що виникають підчас міжволосного землепорядження та підчас землепорядження радянських господарств, колективних господарств, підприємств та установ, а також спори про право на землю, де хоч одною стороною є державна або громадська установа; б) як друга інстанція — розв'язувала справи, що їх розглядала в першій інстанції волосна земельна комісія, якщо на присуд її подано скаргу. Нарешті, губерніяльна земельна комісія мала розв'язувати порядком першої інстанції земельні спори „поміжповітові“, цеб-то, коли з розв'язання даного спору була зв'язана зміна повітових меж, а також спори про право на землекористування поміж установами й підприємствами губерніяльного та загально-державного значіння та околицьною людністю, що виникають підчас землепорядження.

В арт. 11 зазначено порядок розгляду справ: „порядок розгляду справ у земельних комісіях, відклик їхніх членів, представництво сторін, виклик свідків і експертів, їх винагорода, наслідки їхнього нез'явлення та інш. визначається відповідними правилами, що їх встановлено для розгляду справ в народніх судах“. В арт. 1 зазначено, що „справи в земельних комісіях розглядається порядком змагального процесу (цеб-то з участю оборони та інш.)“.

§ 2. Земельний Кодекс УСРР ред. 1922 р.

29 листопада 1922 р. Президія ВУЦВК ухвалила основний текст Земельного Кодексу УСРР (Зб. Уз. УСРР, відд. I, 1922 р., № 51, арт. 750). У ньому відділ III частини IV присвячено питанням „Про порядок розв'язання земельних спорів“.

Цей відділ відрізняється від закону з 13 вересня 1922 р. тільки що-до визначення складу земельних комісій та Особливої Колегії Вищої Контролі в земельних спорах та що-до назви органів розв'язання земельних спорів. Замість назви: „земельні комісії“ (за пост. ВУЦВК з 13 вересня 1922 р.), Зем. Кодекс ред. 1922 року дає назву волосним, повітовим і губерніяльним органам розв'язання земельних спорів: „земельні судові комісії“. Що-ж до складу, то Земельний Кодекс, зважаючи на наявність в межах УСРР організації незаможного селянства, вводить до складу всіх органів розв'язання земельних спорів представників комітетів незаможних селян.